

پروگرامیکی فیئکاری پئشنیاریکراو بۆ گه شه پئدانی لئها تووییه کۆمه لایه تییه کان له لای (مندالانی باخچه) دا

نظام عبدالجبار حسین

شالو عبدالله ابراهیم

بهشی باخچهی مندالان // کۆلیژی پهروهردی بنه پرتی // زانکۆی سلیمانی

پوخته

Article Info

Received: February, 2022

Accepted : April, 2022

Published : June , 2022

Keywords

پروگرامی فیئکاری، پئشنیاریکراو،

گه شه پئدانی، لئها تووی،

کۆمه لایه تییه کان، مندالانی باخچه.

Corresponding Author

nidham.hussein@univsul.edu.iq

Shalaw.ibrahim@univsul.edu.iq

ئهم توئینه وهیه دانانی پروگرامیکی فیئکاری پئشنیاریکراو بۆ لئها تووییه کۆمه لایه تییه کان (میژوو، جوگرافیا و پهروهردی نیشتمانی) بۆ مندالانی ته مهن (5-6) سال، ناستی دووهم، له باخچهی مندالان به پئی سروشت و بابهتی توئینه وهیه که میتۆدی وهسفی بۆ نهجامدانی توئینه وهیه که به کارهینراوه، له میانهی خستنه پرووی نه ده بیاتی توئینه وهیه که وه گه رانه وه بۆ توئینه وهیه که پهیوهندیان به توئینه وهیه که وه هیه، دانانی چواچیهوی تیۆری توئینه وهیه که، کۆمه لگهی توئینه وه بریتیه له مندالانی (5-6) سائی واته ناستی دووهم، له باخچهکانی مندالان حکومی و ناحکومی (رۆژه لات و رۆژناوا) له سنوری سهنتهاری شاری سلیمانی بۆ سائی خویندنی (2021-2022)، ناماده کردنی پیوه بۆ لئها تووییه کۆمه لایه تییه کان لای مندالانی باخچه له روانگهی (366) مامۆستای باخچهی مندالانی حکومی و ناحکومی له ههر دوو رهگهزی (نیر و من) له (74) باخچهی مندالان ناوهندی شاری سلیمانییه. ئهم توئینه وهیه سودی ده بیئت بۆ خویندکارانی ده رچووی بهشی باخچهی مندالان، له گه ل به شیک له مامۆستایانی باخچهی مندالان که پسپۆرییان باخچه نین و ده رچووی بهشی باخچهی مندالان نین، ئهم پروگرامه یارمه تیده ریان ده بیئت، بۆ کتیبخانهی کوردی به تایبهت بواری پهروهردی مندالان و باخچهی مندالان، سوودی ده بیئت بۆ دایک و باوکی مندالان چونکه پروگرامه که به جوریک دارپزراوه که زۆریک له ناوه رۆکی بابه ته کان و چالاکییهکانی له مائه وه نهجام بدریئت، بۆ پسپۆران و توئهرانی ئهم بواره، به تایبهت بۆ بهشی باخچهی مندالان و زانسته کۆمه لایه تییه کان، سوودی ده بیئت بۆ ههر دوو وهزارهتی خویندنی بالاو و توئینه وهی زانستی و پهروهردی سه ره به حکومهتی ههرێنی کوردستان – عێراق بۆ سود وه رگرتن له شیوهی ناماده کردنی پروگرام. ههروهها خسته پرووی چه ند پئشنیار و پاسپاردهیهک له ژیر رۆشنای توئینه وهیه که.

پېشەکی:

- هۆکاری نه بوونی بابه تیکی برپارلیدراوی سهرتاسه ری بۇ باخچه کان
دهرباره ی لېهاتووییه کۆمه لایه تییه کان چیه ؟

۲-۱: گرنگی توئزینه وه که

دهتوانین گرنگی ئەم توئزینه وه یه له م خالانه ی خواره دا کورت
بکه یه نه وه :

سودی ده بیئت بۇخوئندکارانی دهرچوانی به شی باخچه ی مندالان له
بوازی وانه وتنه وه وه به کاره ی تانی ناوه رۆک و چالاک پڕۆگرامه که و به
شیوازیکی گشتیش سود وه گرتن له چۆنیه تی وانه وتنه وه له
باخچه ی مندالان و ناماده کردنی شیوازی بابه ت بۇ باخچه ی
مندالان .

ههروهها ناشکرایه که به شیکی له مامۆستایانی باخچه ی مندالان
پسیوپی باخچه نین و دهرچووی به شی باخچه ی مندالان نین و
تاراده یه که له کاتی وانه وتنه وه وه ناماده کردنی بابه ت و چالاکیه
جۆراو جۆره کان گرفتیان دیته بهرده م ئەم پڕۆگرامه تیشکی
خستۆته سهر دیاریکردنی رېگا و شیوازه کانی وانه ی نه وتنه وه ی
تابه ت به باخچه ی مندالان و شیوازی چۆنیه تی ناماده کردنی بابه ت و
چالاکیه کان .

سوودی ده بیئت بۇکتیخانیه ی کوردی به تاببه ت بوازی پهروه ده ی
مندالان و باخچه ی مندالان .

سوودی ده بیئت بۇ دایک و باوکی مندال چونه که پڕۆگرامه که .

سوودی ده بیئت بۇ پسیوپی و توئزهرانی ئەم بواره ، به تاببه ت بۇ
به شی باخچه ی مندالان و زانسته کۆمه لایه تییه کان که دهتوانریت
سوودی لئ وه رېگریت بۇ دانانی پڕۆگرامی هاوشیوه .

سووده ده بیئت بۇ ههر دوو وه زاره تی خوئندنی بالاو و توئزینه وه ی
زانستی و پهروه ده ی سهر به حکومه تی ههری کوردستان - عیراق
بۇ سود وه رگرتن له شیوه ی ناماده کردنی پڕۆگرام .

۳-۱: نامانجی توئزینه وه که

۱- نامانجی توئزینه وه که بریتیه له دانانی پئوه ریک بۇ دیاریکردنی
لېهاتووییه کۆمه لایه تییه کان له ههر سئ بوازی (میژوو ، جوگرافیا و
پهروه ده ی نیشتمانی) وگه شه پیدانی لېهاتووییه کۆمه لایه تییه کان لای
مندالانی باخچه .

۲- دانانی پڕۆگرامیکی پېشنیازکراو بۇ لېهاتووییه کۆمه لایه تییه کان له
ههر سئ بوازی (میژوو ، جوگرافیا و پهروه ده ی نیشتمانی) ناستی
دووه م ، ته مهن پینج بۇ شه ش سألان .

۴-۱: سنووری توئزینه وه که

یه که م.، سنوری کات: سالی (۲۰۲۱-۲۰۲۲) .

دووه م.، سنوری شوئین: به پیه وه براهیه تی گشتی پهروه ده ی سلیمانی-
پهروه ده ی مه لبه نندی سلیمانی (پهروه ده ی رۆژه لات و رۆژناوا)
باخچه ی حکومی و باخچه ی نه هلی ناوه ندی شاری سلیمانی .

سییه م.، سنوری مرؤفایه تی: مامۆستایانی باخچه ی مندالان و
مندالانی باخچه ته مهن (۵ بۇ ۶) سأل .

بیگومان باخچه ی مندالان دهرگایه کی پهروه ده یی تاببه ته به
مندالان به سهره کیتیرین و گرنگرتین قۇناغی پهروه ده ی مندالان
داده نریت که له ریگه یه وه تیکه ل به کۆمه لگه و ژینگه یه کی جیاوازی له
مال و دایه نگه یه ده بیئت و کاربگه ی هه یه له بونیادی که سایه تی
مندالان و ناماده کردنی منداله بۇ قۇناغیکی نوئ و ژینگه یه کی
جیاوازی که قوتابخانه یه و کۆمه لگایه ، مندالان له باخچه دا فیزی
بنه ما سهره تابیه کانی په یوه ندییه کۆمه لایه تییه کان نوسین و
خوئندن و چالاک سهرتای دهن بۇ ئەم مه به سته ش گرنگه که
ژینگه یه کی له بار و گونجای بۇ ده سته به ر بکرتت، بوونی پڕۆگرامیکی
پیشکوه وتوو کاربگه ی هه یه له سهر زیاتر به ره و پیشچوون و
ناماده کاری مامۆستا و مندالان ، نه بوونی بابه تی خوئندن به ناوی
لېهاتووی کۆمه لایه تی (میژوو ، جوگرافیا و پهروه ده ی نیشتمانی) بۇ
ئهم مه به سته توئزهر هه سته به دارشتنی پڕۆگرامیکی پېشنیازکراوه
بۇ لېهاتووییه کۆمه لایه تییه کانی (میژوو ، جوگرافیا و پهروه ده ی
نیشتمانی) بۇ ئەم مه به سته ش بۇ نه وی به شیوازیکی زانستی و
ئه کادیی دابنریت که پڕکردنه وه ی پیداو یستییه کانی به شی باخچه ی
مندالان و باخچه و مندالانی باخچه بیئت ، بۇ دنییا بوون له شیوازی
ره گه زه کانی پڕۆگرامه که و پڕکردنه وه ی پیداو یستی مندالان و ژانیان ،
قۇناغ به قۇناغ له ناماده کردنی پڕۆگرامه که خراوته ژیر
هه لسه نگانده و سهرنجی پسیوپی و شاره زایانی بواره که تاوه کو
بگنجیت له گه ل ناستی داخوازی مندالان و ژانیان و کۆمه لگه .

به شی یه که م:

باسی یه که م: سهره تابیه کی گشتی توئزینه وه که

۱-۱: کیشیه ی توئزینه وه که

توئزهر له نه نجامی سهردانی کردنی باخچه کان و گفتوگو له گه ل
مامۆستا و به ریویه ر و سهر په رشتیارانی پهروه ده ی باخچه ی مندالان
و به ریویه رایه تی پهروه ده ی خوئندنه وه و پیداچونه وه ی باه ته
برپارلیدراوه کانی خوئندیان بۇ دهرکه وت که بابه تیکی سهر په خویان
نیه به ناوی بابه تی (لېهاتووییه کۆمه لایه تییه کان) به لکو به شیوه ی
ساده و ساکار له وانه ی کوردی و زانست و چالاکیه کان باس
ده کرتت ، بۇ ئەم مه به سته ش توئزهر پڕۆگرامیکی پېشنیازکراوی بۇ
لېهاتووییه کۆمه لایه تییه کانی (میژوو ، جوگرافیا و پهروه ده ی
نیشتمانی) ناماده کرد .

- له ژیر رۆشنای نه وه ی باسمان کرد و خستمانه روو دهتوانین
کیشیه ی توئزینه وه که له شیوه ی ئەم پرسیرانه دا بخه یه نه روو ؟

- دروستکردنی پڕۆگرام بۇ لېهاتووییه کۆمه لایه تییه کانی (میژوو
، جوگرافیا و پهروه ده ی نیشتمانی) بۇ مندالی باخچه ی مندالان
ته مهنی (۵-۶) ناستی دووه م له باخچه ی حکومی و نه هلی .

- پیوه ر بۇ لېهاتووییه کۆمه لایه تییه کان لای مندالی باخچه ی مندالان
چۆن پیوانه ده کرتت ؟

- لېهاتووییه کۆمه لایه تییه کان (میژوو ، جوگرافیا ، پهروه ده ی
نیشتمانی) لای مندالی باخچه له چی ناستیکدایه ؟

۲-۵- مندالانی باخچه: بریتیه له و مندالانیه که په یوه ندىان کردووه به باخچه مندالانوه ته مه نىان له نىوان (۴-۶) سالىدايه و نه م ماوهيه دادنه نىت به ماوهيه کى گونجاو و نهرم بۇ بهروه و پيش چوون و فېرېوون و پيشکته و نى لىهاتوويان ههروهها ماوهيه که که چالاکى مندال رېژه که هى گه وروه فراوانه و گه شهى زمانه وانى زياتره.) (پاشد، ۲۰۰۱: ۲۷).

به شى دووه م:

باسى يه که م: چوارچىوهى تيورى

يه که م: پرۆگراى فېرکارى

۱-۱. پرۆگراى فېرکارى پيشنيارکراو:

پوانگه يه کى عه قلىبه له وه سفکردنى رىکارىبه کان بۇ دىزايى پرۆسهى فېرېوون و پيشگه يشتن، نىنجا دۆزىنه وهى په يوه ندى و کارىگه رىبه کان، له هه مان کاتيشدا نه خشه يه کى جوان و گونجاو له چوارچىوهى پرۆگراىبه که دىارى ده کرىت، که بتوانىت شىکردنه وه و گوزانکارى بۇ په يوه ندىبه نوئيه کان بکات، دواتر پيشبىي نه نجامه کانى بکات و بيان دۆزىته وه، بۇ نه م مه به سته پرۆگراىمىکى فېرکارى دىزايى ده کرىت. (سرايا، ۲۰۰۷: ۶).

۲-۱. تاييه تمه ندىبه کانى نمونهى بنيادنان يان په ره پيدانى پرۆگراى فېرکارى:

۱- له تيورى کى روون و لىکۆلېنه وهى ورياي بواري پهروه رده ييه وه ده ست پيدىه کات.

۲- ده رچوونه له تيروانىي ته واي پرۆگراى خوئندنه وه.

۳- بۇ به وردى ناساندنى نه وه نگاوانه ي که له بنيادنان يان په ره پيدانى به رنامه ي پرۆگراىمدا.

۴- هه لگىراونه وه و کاردانه وهى يه ک به دواى يه ک. (عبدالله، ۲۰۰۶): (۹۱).

۳-۱. نمونه يه کى وه رگىراو بۇ دىزايى پرۆسهى خوئندن له پرۆگراى فېرکارى پيشنيارکراو:

بۇ بنيادنانى پرۆگراى پيشنيارکراوى توئىنه وه که مان سوود له نمونهى بنيادنانى پرۆگراى کم وه رگىراوه، له خواره وه به وردى باسى ده که ين:

۱-۳-۱: پىناسه ي دىزايى پرۆگراى فېرکارى پيشنيارکراو:

پوانگه يه کى عه قلىبه له وه سفکردنى رىکارىبه کان بۇ دىزايى پرۆسهى فېرېوون و پيشگه يشتن، نىنجا دۆزىنه وهى په يوه ندى و کارىگه رىبه کان، له هه مان کاتيشدا نه خشه يه کى جوان و گونجاو له چوارچىوهى پرۆگراىبه که دىارى ده کرىت، که بتوانىت شىکردنه وه و گوزانکارى بۇ په يوه ندىبه نوئيه کان بکات، دواتر پيشبىي نه نجامه کانى بکات و بيان دۆزىته وه، بۇ نه م مه به سته پرۆگراىمىکى فېرکارى دىزايى ده کرىت. (سرايا، ۲۰۰۷: ۶).

۲-۳-۱: نامانجه کانى دىزايى پرۆگراى فېرکارى پيشنيارکراو:

۱- باشکردنى پرۆسه و شىواى فېرېوون و فېرکردن.
۲- به مه سته باشکردنى شىواى به رپوه بردن و چاکتکردنى دىزايى و شىواى پيشکته و نى و به رچاو و روونى مامۆستايان.

چواره م، سنورى بابه تى: لىهاتووى کۆمه لايه تى (مېژوو، جوگرافيا، پهروه رده ي نىشتيمانى).

باسى دووه م: ناساندنى چه مکه کان

۱-۲ - پرۆگراى: نارپاسته ي فېرېوونه به ره و پيداويستيه کان و بابه ته ئالۆزو ناديارانه ي زىنگه يه، که ده يه وىت بىدۆزىته وه يان بىناسيه ته وه، به پى ناره زوى خوى فېرى بىت. (القزاز، ۱۹۸۹: ۴۳).

۲-۲- فېرکارى: بریتيه له چۆن بيه تى رىکخستن و به کاره ينانى که لوبه له کانى فېرکارى به مه به سته ي فېرېوون و به ده سته ينانى نامانجى پهروه رده يى پلان بۇ دارپژراو، بۆيه شاره زايان به وه دىناسين که رىنگه يه که به شىواى تى توندوتۆل بىياتراوه به مه به سته گونجاندى نامۆره کانى فېرکارى. (غالب، ۱۹۷۰: ۳۳۴).

۲-۳- گه شه پيدان: گه شه پيدان بوو به دروشمىک بۇ ناره زوه ووه کان و هه وى و کۆشش و ده سته ته کان، نه مه ش به واتاى جه ختکردنه وه له سه ر کارو به رنامه ي باش دىت، له پىناو گۆرپى ناراسته ي کۆمه لگه بۇ ناراسته يه کى تر بۇ مه به سته گه شه پيدان. (والى، ۱۹۸۲: ۴۸)

۲-۴- لىهاتووى کۆمه لايه تى: کارلىکردنى کۆمه لايه تى له کۆمه لىک وه لآم و سلوکى دىارىکراو ده رپرا و ده رنه برپا و که له مندال ده رده چىت، ههروهها تواناى رووبه رپوونه وهى مندال له به رامبه ر کيشه جوړاوجۆرکانى کۆمه لايه تى. (محمد، ۲۰۰۳: ۴۰۹).

پىناسه ي هه ر يه ک له جوگرافيا و مېژوو و پهروه رده ي نىشتيمانى بۇ مندالانى باخچه که وا به شىکن له جوړه کانى کۆمه لايه تى ده خه ينه روو:

۲-۴-۱: چه مكى مېژوو بۇ مندالانى باخچه: مه به سته له مندال بوونه وه رىکه هه ر له ساتى له دايکبوونه ييه وه تاوه کو ده پته ۱۵ سال، پىويسته و رىبايانه مامه لى له گه ل بکرىت، نه مه ش به مېژوو په يوه سته و بۆيه پىويسته بۇ مندال روون و پله به پله بىت، چالاکى پرۆگراى رۆزانه له باخچه يارمه تى مندالان ده دات بۇ گه شه سندنى سۆزو ده روون و فکرو زمان، نه مه ش له رىنگه ي بابه ته جوړاوجۆره کان وه يه که پيشکته شى مندالانى ده که ن له باخچه.

۲-۴-۲: چه مكى جوگرافيا بۇ مندالانى باخچه: نه م زانسته ش گرنى تاييه تى له لىهاتووى کۆمه لايه تى هه يه، سه ره تا که ي هاوکات له گه ل مېژووى مرقا يه تى؛ له گه ل نه مه شدا پىويستى به زانين و رىنگه و سه رچاوه ي بۆي ژيان و شوئنه که بۇ نىشته جىبوون گونجاو بىت. (باوزير، ۲۰۱۱: ۷۹).

۲-۴-۲: چه مكى پهروه رده ي نىشتيمانى بۇ مندالانى باخچه: بریتيه له کۆمه لى هه لىسکه وت، به هۆيانه وه لىهاتووى مندالانى باخچه به ده رده که وىت، به مشپوه يه خودى خوى ده چه سپىنيت، وه ک: (کۆنترۆل کردنى توربه ي، گونجان له گه ل هاورى، په يوه ندى دروستکردن، هاوکارىکردنى مندالانى تر له کاتى پىويستى، خستنه رووى هاوسۆزى بۇ مندالانى تر،....). (عکاشه، ۲۰۱۲: ۱۲۲)

۳- گشتگیره و هه موو ره گه زه سه ره کیه کانی پرۆسه ی فیژکردن له بهر چاوه گریت .

۴- بوونی ره گه زی رۆژمێر و تیکرای پیندا چوونه وهی باقی توخمه کان نامازه به وه دهکات که رۆژمێر و پیندا چوونه وه له هه ر کاتی کدا له کاتی پرۆسه ی دیزاینه ته نجام ده دریت. (الصالح، ۲۰۲۰: ۲)

دووهم: لهاتووی کۆمه لایه تی

۱-۲: پیکهاته ی لهاتووی کۆمه لایه تی:

لهاتووی کۆمه لایه تی به شیوه یه کی جیاواز و به پێی گۆرانی باری دهروونی ده گۆریت، ئەمەش نامازه یه کی باشه بۆ لایه نی تەندرووستی تاک، لهاتووی و ئاست و توانای ده برپینی تاک له گه ل پاداشتی به رزی کۆمه لایه تی ده خاته بهرچاوه، ئەمەش پینچه وانه ی سیسته می هاوتابوونی چالاکیه که نامانجیکی دیاریکراوی تاکه بۆ به ده پینانی درووستی په یوه ندی کۆمه لایه تی له کاتی تیکه لیبوون له گه ل ئەوانی تردا، بۆیه پیکهاته ی لهاتووی کۆمه لایه تی له لای تیۆرناسان و شاره زایان به چه نندین شیوه دابه شکراوه.

۲-۲: تاییه تمه ندیبه کانی لهاتووی کۆمه لایه تی:

چه نندین تاییه تمه نندی بنچینه یی به هیژو جوان بۆ لهاتووی کۆمه لایه تی هه یه، له گرنگترینیان:

۱- چه مکی لهاتووی کۆمه لایه تی به هره وه شاره زایی و پاداشتی له خۆ گرتووه، له کاتی پیکهاته ی شکرندی چالاکیه کانی تاک به کۆمه ل.

۲- ره گه زی جه وهه رپی له لهاتووی کۆمه لایه تی بریتیه له بوونی توانا له هینانه دی نه نجامی کی کارا له هه لبژاردنی شته کان له پیناوه گه یشتن به و ناواته ی کۆشی بۆ ده کات.

۳- لهاتووی کۆمه لایه تی توانای تاکه له سه ر چاککردنی لایه نی معریض بۆ ره فته ره کان. (سید عبد الله، ۲۰۰۰: ۲۵۲-۲۵۳).

۳-۲: گرنگی لهاتووی کۆمه لایه تی بۆ مندالانی باخچه:

۱- لهاتووی کۆمه لایه تی گرنگیه کی گه وه ی له ژبانی تاکدا هه ر له پیکه وه تا ته مەنی پیری هه یه، له گرنگترین گرنگیه کانی بریتین له:

۲- لهاتووی کۆمه لایه تی پینووستیه کی زۆری هه یه له بنیاتنان و هه لسه و پانی په یوه ندی کۆمه لایه تی به شیوه یه کی کاراوه چالاک.

۳- مندال ناییت له ته مەنی مندالی پشکوکی بخریت، ئەمە وهک حه لقه ی پاراستن وایه بۆ مندال، له کاتی گه شه کردنی له قوئاغه جیاوازه کاندای.

۴- یاری و پنگه کانی گه یشتن و وه لامدانه وهی بۆ قسه پینووسته له کاتی کارلیککردن له گه ل مندالانی تر.

۵- لهاتووی کۆمه لایه تی پینووست و به سووده وهک شیوازی ره فته راری جوان له هه لیبستی جیاوازا. (خضر، ۲۰۱۱: ۲۴).

۴-۲: تاییه تمه ندیبه کانی گه شه ی کۆمه لایه تی مندالانی باخچه ی ناستی دووهم ته مەن (هه سال):

۱- گرنگی دانی مندال به خۆی به شیوه ی پله به ندی.

۲- هه سته کردن به هاوڕێیه تی درووستکردنی له گه ل گه وه ره و بچووک.

۳- منداله کوپه کان گرنگی به یاریکردن له گه ل مندالانی هاوڕه گه زی خۆیان ده ده ن.

۳- دیاریکردنی پرۆسه کانی فیژبوون و فیژکردن له سه ر بنه مای نمونه ی دیزاینه ده ستنیشانکراو و پینشیا رکراوه که. (خمیس، ۲۰۰۳: ۵۹)

۳-۳-۱: نمونه ی دیزاینی پرۆگرامی فیژکاری پینشیا رکراو:

نمونه ی دیزاینی پرۆگرام هه مه چه شه وه چه نندین جووری هه یه، هه ر جووره یان بۆ زانیه ک ده گه رپته وه که وا پینشیا زی کردووه بۆ ئەوه ی په ره به پرۆسه ی فیژکردن بدریت، ده کربت زاناکان له هه ندی ک خالدا په کبگرته وه وه زیاتر گه شه ی پیندەن، به شیوه یه ک پرۆگرامیک دیزاین بکه ن و پرۆسه ی فیژکاری به ره و ئاستیکی به رزتر ببه ن، له م توژینه وه هه شمندا پرۆگرامیکی فیژکاریمان پینشیا ز: دیزاین کردووه به سوود وه رگرتن له نمونه ی دیزاینی (کمپ و مۆریسۆن و رۆس). له خواره وه خسته مانه ته ره و:

۱-۳-۳-۱: پیکهاته کانی نمونه ی دیزاینی (کمپ و مۆریسۆن و رۆس):

۱- ده ستنیشانکردنی پینداو یستی فیژبوون ، نامانج ، کۆسپ و پینداو یستیبه کان.

۲- هه لبژاردنی بابه ته کان یان ئەرکی کار تا چاره سه ری بۆ بکربت و نامانجه گشتیه کانی گونجاو بۆ بابه ته کان دیاری بکات.

۳- ده ستنیشانکردنی تاییه تمه ندیبه کانی مندالان.

۴- ده ستنیشانکردنی ناوه رۆکی بابه ته که و شیکردنه وه ی ئەرکه په یوه سه ته کان به بابه ته گرنگ و نامانجه کان.

۵- ده ستنیشانکردن و دارپشتنی نامانجی په ره و رده یی ده ستنیشانکردنی ره فته راری نامازه بۆ هه لسه وکه وتی فیژبوون ده کات که پینشیا نی ده کربت له لایه ن مندالانه وه نه نجام بدریت.

۶- ناماده کردنی تاقیکردنه وه ی هیله کی بۆ زانیی ناماده یی فیژخوازان بۆ خویندی بابه ته که.

۷- دیزاینکردنی چالاکی فیژبوون و په ره و رده .

۸- دیاریکردنی سه رچاوه کانی فیژبوون که پشته گیری چالاکی په ره و رده یی ده که ن.

۹- ده ستنیشانکردنی خزمه تگوزاریه کانی پشته گیری و پشته وانی.

۱۰- ناماده کردنی نامراهه کانی رۆژمێری فیژبوون. (الصالح، ۲۰۲۰: ۲-۱)

۲-۳-۳-۱: تاییه تمه ندیبه کانی نمونه ی دیزاینی (کمپ و مۆریسۆن و رۆس):

۱- نه رمی ته واه له کاتی پراکتیزه کردن که خالی سه ره تایی دیاریکراو بوونی نییه، بۆیه ده کربت له هه ر توخمیک (جوور) ده ست بۆ بکات و پنگه بدات به هه موارکردنه پینووسته کان له هه لبژاردنی هه ر بپگه یه ک یان ریزکردنی پرۆسه که به سه رپنه وه یان زیادکردن یان ده سته کاریکردن.

۲- پشت به ستن به دوولایه نه له نیوان توخمه کان هه ر بپاریک له سه ر هه ر پگه زیک به شیوه یه کی پینووست کار ده کاته سه ر باقی توخمه کانی تر.

٤- ناره زووی سهر کرده بی کردن و به پتوه بردن له کاتی یاری کردن.

٣-٤: نه رکی باخچه ی مندالان:

٥- رهفتارو هه له سوکه وتی کۆمه لایه تیبان لئ دهرده که ویت، وهک: (هاوکاری، هاوشه زکی، بلغچه ی نولمتسلان عیدو لایه لئ لئال شخو گرانوو: ٣٧)

سلیه م: باخچه ی مندالان:

٣-١: میژووی باخچه ی مندالان:

له هه رپی کوردستانیش و یه که م باخچه له شاری سلیمانی له سائی (١٩٥٣) به ناوی (باخچه ی مندالانی سلیمانی) کرایه وه پاشان له سائی (١٩٧٥) باخچه ی مندالانی (په پوله دامه زرا، دواتر باخچه ی ساوایانی (خۆمائی) له سائی (١٩٧٢) له کاتی خۆمائی کردنی نه وتدا بوو کرایه وه پاشان ناوکه ی گۆرا بو (گۆئی نمونه ی) هه وه ها باخچه ی ساوایانی پهری له سائی (١٩٧٣) کرایه وه و باخچه ی ساوایانی (شادی) له سائی (١٩٩٢) کرایه وه، له دوا ی راپه رین ژماره ی باخچه ی مندالان له شاری سلیمانی (٥) باخچه بوو به لأم دوا ی راپه رین ژماره ی باخچه کان زیاد ی کرد، هه روه ها یه که م باخچه ی نه هلیش له شاری سلیمانی له سائی (٢٠٠٦) دامه زرا به ناوی (خۆشی سپایستون) پاشان له سائی (٢٠٠٧) دوو باخچه ی نه هلی دامه زارن به ناوی (جریوه) و (میخهک) پاشان له سائی (٢٠٠٨-٢٠١٠) چه نندین باخچه ی تر کرایه وه به ناوی (بری سکول با ی، جوینهر، ژووان، گولاله سور، سه رده م ه، زاموا، لاله ١، لاله ٢) پاشان ورده ورده ژماره ی باخچه ی نه هلی و حکومه کان زیاد ی کرد. (عبدالله، ٢٠١٤: ٢٦-٢٧)

٣-٢: گرنگی باخچه ی مندالان:

باخچه ی مندالان کاریگه ری زۆر نه رتی هه یه له سه ر ته ندروستی و دهرخستنی توانا شاراو هکانی مندال و هانی به کۆمه لایه تی کردنی مندال ده دات بو تیکه لیبون له گه ل کۆمه لگا و دروست کردنی حزی خویندن و بو قۆناغه کانی داها توو، بۆیه نه و مندالانه ی ده چنه باخچه ی مندالان زیاتر ناماده ن بو قۆناغه کانی سه رتایی و ناماده ی، باخچه ی مندالان هانی به روه و پیش بردنی جۆره ها نه زمونی فیژیوون و هونه ری و چالاک ی نه کادیعی ده دات و منداله کان له رینگه ی به نه زمونکردنی زانست و زانیاری چالاکیه کان کۆمه لیک به هره و توانای شاراو ه وهک په یوه ندی کردن به ده ور به ر و توانی چاره سه ر کردنی کیشه کان و بیرکردنه وه ی ره خنه گرانه وه کار کردن به گروپ و بیرکردنه وه ی دا هینه رانه، به نه وانی کار له سه ر دروستکردنی تاکیکی سه ر که وتوو ده کات له رینگای نه و سیسته مه په روه ده یانه ی داده نریت بو نه و بی به ئاستیکی به رز په ره به به ره و توانا کانیان بدرئ. (وشیار، ٢٠٢٠: ٥٧-٥٦).

٣-٣: نامانجی باخچه ی مندالان:

به کورتی ده توانین نامانجه تایبه تیه کانی باخچه ی مندالان له م خالانه ی خواره وه کورت بکه ی نه وه:

- لایه نی جهسته ی مندال

- لایه نی عه قلی مندال

- لایه نی کۆمه لایه تی و نا کاری مندال

- لایه نی هه لچونی مندال

- لایه نی ئاینی مندال. (قه ره چه تانی، ٢٠١٣: ٢٠-٢٥).

١- لایه نی مرۆبی و کۆمه لایه تی: نه م لایه نه خۆبی له وه دا ده دۆزیته وه که وا باخچه ی مندالان نه و مندالانه له نامیز ده گرت که دایکیان فه رمانبه ره و که سیان نیبه چاوه دپیری بکات و یان مندالی نه و که سانه ی که شاره زایان نیبه له په روه ده کردنی مندال یان نه و دایکانه ی مندالین زۆره و بواریان نیه وه کو پیویست بایه خ به هه مویان بده ن و زۆر منالی خیزانی تریش که له به ره ژاری ناتوانن وهک پیویست پیداو یستیه کانیان بو دابین بکه ن و ناره زو و کانیان تیر بکه ن.

٢- لایه نی گه شه ی نه م بو ارانه ده گرتته وه:

- بو رای گه شه ی و جه ته سه ی و جو له ی

- بو رای گه شه ی ژیری

- بو رای گه شه ی زمان

- بو رای گه شه ی کۆمه لایه تی

- بو رای گه شه ی سۆز و هه لچون. (موفقی، ٢٠١٠: ٧-٨)

باسى دووهم: توئزىنه وه كانى پيشوو:

۱-۲: لىستى توئزىنه وه كانى پيشوو:

(خشتهى يه كهه)

ناوى توئزەر	سالى توئزىنه وه	ناونيشانى توئزىنه وه	جۆرى توئزىنه وه
رحاب فتحى عبدالسلام السيد	۲۰۰۵	فاعلية برنامج للأنشطة النفسحركية في تنمية بعض المهارات الاجتماعية لأطفال الروضة.	ماستر نامه
ياسمين فتحى الصايغ	۲۰۱۰	فاعلية برنامج قائم على لعب الأدوار في تنمية الذكاء الاجتماعي لطفل الروضة.	ماستر نامه
اكرم محمود زاده	۲۰۱۲	بازى و مهارتهاى اجتماعى در کودکان پيش دبستانى در حين تعامل با همسالان	ماستر نامه
منى جابر محمد رضوان	۲۰۱۲	برنامج تدريبي في تنمية بعض المهارات الحياتية وعلاقتها بالكفاءة الاجتماعية لأطفال الروضة.	نامهى دكتورا
جوخه محمد سليم الصوفيه	۲۰۱۵	فاعلية برنامج تدريبي في تنمية بعض المهارات الاجتماعية لدى عينة من أطفال ما قبل المدرسة.	ماستر نامه

۲-۲: خستنه پرووى ريكا ريبه كانى توئزىنه وه كانى پيشوو:

(خشتهى دووهم)

ناوى توئزەر	سالى توئزىنه وه	ميتودى توئزىنه وه	نامانجى توئزىنه وه	نموننهى وه ريكا روى توئزىنه وه	پيوانهى توئزىنه وه	دهرئه نجامى توئزىنه وه
رحاب فتحى عبدالسلام السيد	۲۰۰۵	تلموزونى و جيبه جيكا رى	به نه نجام گه ياندىنى پرؤگراميكي چالاک بؤ هاوجولهي له گه شه پيدانى ليهاتوى كؤمه لايهتى لاي مندالانى باخچه.	بريتيبه له (۴۰) مندالى باخچه كه دابه شكراوه ته سه دوو كؤمه ل: كؤمه لى يه كهه (نه زمونى) كؤمه لى دووهم (جيبه جيكا رى).	ئه م توئزىنه وه يه كؤمه لى كه لويه لى به كار هيناوه كه له (پيوانهى جودانف هاريس بؤ زيره كى، پيوانهى محمد بيومى خليل بؤ ناستى كؤمه لايهتى و نابورى و رؤشنبىرى).	له نه نجامدا كؤمه لى كؤرانكارى، له وانه: (ته مهن، زيره كى، ناستى كؤمه لايهتى و نابورى و كؤمه لايهتى) كراره.

<p>ياسمين فتحي الصايغ</p>	<p>٢٠١٠</p>	<p>ئەزموونی و جێبەجێکاری</p>	<p>ئامانجى بریتىیه له: (١) گەشەپێدانی زیرەکی لای مندالانی باخچه. (٢) ئامادەکردنی پرۆگرامیک لەسەر پۆل بینین له یارییهکان بۆ گەشەپێدانی زیرەکی کۆمەڵایەتی لای مندالانی باخچه.</p>	<p>ئەم توێژینەوهیە نموونەى بنجینەیی له مندالانی باخچه (ئاستى دووهم) وەرگرتوو، که دابەشکراون بۆ: (٣٠) مندال بۆ ئەزموونی وەرگیراو له باخچهی (ولیدی سەرئای). (٣٠) مندال بۆ جێبەجێکاری له باخچهی (سەنبلاویی ئەزموونی بۆ زمان).</p>	<p>پێوانەى زیرەکی کۆمەڵایەتی وئێنەکراو بۆ مندالانی باخچه که له ئامادەکردنی توێژەر.</p>	<p>له ئەنجامدا تەندروستی گروپی یەكەم بەدەستپێنراوه، که خالی جیاوازی بنه‌رپەتی ناماری روون بوویەوه، له ناستی ٠٠١ له نێوان ناستی وەسەت نمرەى مندالەکانی کۆمەڵەى ئەزموونی له پێشووویی و داهاووویی بۆ پێوانەى زیرەکی کۆمەڵایەتی وئێنەکراو بە ئاراستەى پێشووویی پلەبەندکراوه. له ئەنجامی گروپی دووهمیشدا تەندروستی بەدەستپێنراوه ، که خالی جیاوازی بنه‌رپەتی ناماری روون بوویەوه، له ناستی ٠٠١ له نێوان ناستی وەسەت نمرەى مندالەکانی کۆمەڵەى جێبەجێکاری له پێوانەى داهاووویی لهسەر پێوانەى زیرەکی کۆمەڵایەتی وئێنەکراو که گونجاو بیٔت بۆ کۆمەڵەى ئەزموونی.</p>
<p>اکرم محمود زاده</p>	<p>٢٠١٣</p>	<p>ئەزموونی</p>	<p>ئامانجى بریتىیه له: ١- ناسینی یارییه جۆر بەجۆرهکان له لای مندالانی باخچه و هەنگاونان بۆ هەلسوکەوت کردن لهگەڵ گەوره سالان له باخچهی مندالان ٢- دیاری کردنی نمونه زال و باوهکان له یاری نێوان مندالی کور و کچ</p>	<p>وەرگرتی (٣٧) مندالی باخچهی مندالان که پێک هاتبوون له (١٦ کچ و ٢١ کور) له دوو ناوهدی باخچهی مندالان له کەرەج له تاران که به شیوهیەى ڕنکەوت هەلبژێردراون .</p>	<p>سود له پێوانەى پزبەندى کردنی بەراوردکاری لێهاتووێه کۆمەڵایەتییهکان و پێوانەى بنیى یاری بۆجێگیری رهفتاری لای مندالی باخچه وەرگیراوه .</p>	<p>له ئەنجامدا چەندین ئەنجامی گرنگ دەرکەوتوو هەسەبارەت بە پەيوەندى یاری بە گەشەى لێهاتووێه کۆمەڵایەتی لای کور و کچ هەروەها جۆرى ئارەزووی کور و کچ بۆ جۆرى یارییهکان و بەشداری کردن تێدا . هەروەها کاریگەرى ئەنجامدانى یاری له نێوان مندال و گەوروه سالاندا .</p>
<p>منى جابر محمد رضوان</p>	<p>٢٠١٢</p>	<p>ئەزموونی و جێبەجێکاری</p>	<p>ئامانجى باهەخدا بە (شوێنى خۆراک - ناوهدى پاكوخاوتى - جل و بەرگ و - ناوهدى سیستەم) و لێهاتووویی کارلیکی کۆمەڵایەتی (شارەزایی هاوپییهتی - هاوبەشی کردنی لێهاتوووییەکان - بەرپرسانی - شارەزایی له پەيوەندى کۆمەڵایەتییهکان) له پووێ تەمەن و زیرەکییهوه.</p>	<p>نموونەى مندالانی باخچهی مندالانی (٤ - ٦) ساڵ له ناستی کۆمەڵایەتی و ئابووری (١٢٠) مندالی بەکارهێنا.</p>	<p>توێژەر پێوهی بەهەرەکانی ژبانی وئێنەکراو ، کارتى تێبینی (وئێه دایک) و بەرنامەیهکی پراپێنان له له لێهاتوووییەکانی کۆمەڵایەتی و ژبانا ئامادە کردوووه. نمونهکه له پووێ تەمەن و زیرەکییهوه به بەکارهێنانى تاقیکردنەوهیەکی هێنێ هاوپردگەز بوو و دواتر توێژەر پێوانەى لێهاتووویی کۆمەڵایەتی له پێش و دواى بەکارهێنانى بەرنامەکه جێبەجێ کرد.</p>	<p>له ئەنجامدا دواى بە کارهاتنى بەرنامەکه و په یوه ندى ئیجابی له نێوان پەرەپێدانی لێهاتوووییەکانی کۆمەڵایەتی مندال هەیه. هەروەها توێژینەوهکه کاریگەری بەرنامەکهی له پەرەپێدانی لێهاتووویی ژبانی مندالی باخچه و بوونی جیاوازی بەرچاو له نێوان گروپی ئەزموونی و جێبەجێکاری له بەرژەوهندى ئەزموونی به پێوهی گشتی و لاوهکی و سەرەکی خۆی دۆزیوه.</p>

<p>له ئەنجامدا دەرکەوتنی جیاوازی له لێهاتوویی (هاوسۆزی، درووستکردنی پەيوەندی، هاوکار) له لای منداڵانی باخچه له پێوانەیی ئیستار پاردوو، که بههۆی پرۆگرامی توێژینهوهکه دەرکەوتوو.</p>	<p>ئەم توێژینهوهیه پشت دەبەستێت بە پێوانەیی زێرەکی کۆمه‌لایه‌تی لای منداڵانی باخچه که قسای و یوسف له سالی ۲۰۱۰ نامادهیان کردوو، بۆ پێوانه‌ی سێ له لێهاتووی کۆمه‌لایه‌تی (هاوسۆزی، درووستکردنی پەيوەندی، هاوکار) له کاتی خوێندندا دیاریکراوه</p>	<p>بریتیه له (۲۰) منداڵی هه‌لژێردراو و دیاریکراو، که زێرەکیان له نیوان (۲۷-۳۸)نمره ده‌ییت، که به‌پێی تاقیکردنه‌وه‌ی وینه‌یی بۆ زێرەکی کۆمه‌لایه‌تی به‌کارهێنراوه، (۲۰) منداڵه‌کان دابه‌شکراون بۆ منداڵانی کور (10-n1) منداڵانی کچ (10-n2)</p>	<p>نامانجی گشتی توێژینه‌وه‌که: (که‌شه‌پێدانی لێهاتووی کۆمه‌لایه‌تییه بۆ منداڵانی باخچه). نامانجه لاوه‌کییه‌کان: ۱- که‌شه‌پێدانی لێهاتووی کۆمه‌لایه‌تی (هاوسۆزی) له‌گه‌ڵ که‌سانی تر. ۲- که‌شه‌پێدانی لێهاتووی کۆمه‌لایه‌تی (درووستکردنی پەيوەندی) له‌گه‌ڵ که‌سانی تر.</p>	<p>تەزموونی</p>	<p>۲۰۱۵</p>	<p>جوێه محمد سلیم الصوفیه</p>
---	---	---	--	-----------------	-------------	-------------------------------

۳-۲: شیکاری بهار و درکردنی توئینه وه کهانی پیشوو:

۱-۳-۲: شوئی نه نجامدانی توئینه وه:

ئهم توئینه وه به له شاری سلیمانیه، هه ره که له توئینه وه کهانی تر، السید (۲۰۰۴) له مصر، الضایغ (۲۰۱۰) له مصر، محمود زاده (۲۰۱۲) له ئیزان، رضوان (۲۰۱۲) له مصر، الصوفیه (۲۰۱۵)، عمان .

۲-۳-۲: توئینه وه کهانی به گشتی له پرووی نامانجه وه:

توئینه وه له م توئینه وه دا نامانجی توئینه وه کهانی بریتیه له دانانی پیوه ریک بۆ دیاریکردنی لئاتوییه کۆمه لایه تیبیه کهانی له هه ره سئ بواری (میژوو، جوگرافیا و پهروه دهی نیشیمانی) وگه شه پیدانی لئاتوییه کۆمه لایه تیبیه کهانی لای مندالانی باخچه. دانانی پرۆگرامیکی پیشنیارکراو بۆ لئاتوییه کۆمه لایه تیبیه کهانی له هه ره سئ بواری (میژوو، جوگرافیا و پهروه دهی نیشیمانی) ناستی دووهم ته مه ن پینج بۆ شه ش سالان .

توئینه وه کهانی تر بونیادنانی پرۆگرامه بۆ باخچه ی مندالان، وه که: توئینه وه ی السید (۲۰۰۴): به ته نجام گه یاندنی پرۆگرامیکی چالاک بۆ ها جو له یی له گه شه پیدانی لئاتوییه کۆمه لایه تیبیه کهانی لای مندالانی باخچه. الضایغ (۲۰۱۰): نامانجی بریتیه له: ناماده کردنی پرۆگرامیک له سه ره رۆل بینین له یاریه کهانی بۆ گه شه پیدانی زیره کی کۆمه لایه تیبیه کهانی لای مندالانی باخچه و به ده سه پینانی توانا له لای مندالان له سه ره درکردنی فکروه کارلیکیون له گه ل نه وانی تر داو توانای چاره سه ری کیشه کهانی کۆمه لایه تیبیه کهانی له میانه ی پرۆگرامی پیشنیارکراو دا، به ده سه پینانی توئینه وه کهانی په یوه ستدار له نیوان هه لسه وانی یاری و زیره کی کۆمه لایه تیبیه کهانی لای مندالانی باخچه.

۳-۳-۲: له پرووی میتۆدی توئینه وه:

توئینه وه له م توئینه وه دا میتۆدی وه سفی به کاره یناوه وه توئینه وه کهانی پیشوو میتۆدی جوژا و جوژریان به کاره یناوه. توئینه وه ی السید (۲۰۰۴) نه زمونی و جیبه جیکاری به کاره یناوه، الضایغ (۲۰۱۰) نه زمونی و جیبه جیکاری، محمود زاده (۲۰۱۲) نه زمونی، رضوان (۲۰۱۲) نه زمونی و جیبه جیکاری، الصوفیه (۲۰۱۵) نه زمونی و جیبه جیکاری به کاره یناوه.

۴-۳-۲: له پرووی قه باره ی کۆمه لگه:

کۆمه لگه ی ئهم توئینه وه له مندالانی (۶-۵) سائی واته ناستی دووهم، له باخچه کهانی حکومی و ناحکومی (رۆژه لات و رۆژناوا) له سنوری سه نته ری شاری سلیمانانی بۆ سائی خوئندنی (۲۰۲۰-۲۰۲۱) پیکه اتوو، نمونه ی توئینه وه کهانی مامۆستایانی باخچه ی مندالانی (حکومی و ناحکومی) له هه ره دوو به رتۆبه رتی پهروه ده ی رۆژه لات و رۆژناوا ده گرتوه که بریتیه له (۱۱۲۷) مامۆستای باخچه ی مندالان که له کۆی ئه و ژماره ی (۳۶۶) مامۆستامان وه رگرتوه له سه رجهم باخچه کاندان.

السید (۲۰۰۴) بریتیه له (۴۰) مندالی باخچه که دابه شکراوه ته سه ره دوو کۆمه ل: کۆمه له ی به که م (نه زمونی) کۆمه له ی دووهم (جیبه جیکاری)، الضایغ (۲۰۱۰) ئهم توئینه وه یه نمونه ی بنجینه یی له مندالانی باخچه (ناستی دووهم) وه رگرتوه، که دابه شکراوه بۆ: (۳۰) مندال بۆ نه زمونی وه رگرتوه له باخچه ی (ولیدی سه ره تایی) و (۳۰) مندال بۆ جیبه جیکاری له باخچه ی (سه نیلوی نی نه زمونی بۆ زمان).

۵-۳-۲: له پرووی نامراری کۆکردنه وه ی زانیاری:

توئینه وه له م توئینه وه دا نامراری:

۱-فۆرمی راپرسی: به مه به ستی دیاریکردنی لئاتوییه کۆمه لایه تیبیه کهانی له هه ره سئ بواری (لئاتوییه کۆمه لایه تیبیه کهانی (میژویی، جوگرافیا، پهروه ده ی نیشیمانی).

۲- پرۆگرامی پیشنیارکراوه: بۆ گه شه پیدانی لئاتوییه کۆمه لایه تیبیه کهانی له هه ره سئ بواری (لئاتوییه کۆمه لایه تیبیه کهانی (میژویی، جوگرافیا، پهروه ده ی نیشیمانی) به کاره یناوه

به شیوه ی گشتی راپرسی و فۆرمی تیبیی و پیوانه ناماده کراوه کهانیان به کاره یناوه: السید (۲۰۰۴) ئهم توئینه وه یه کۆمه لگه له یی به کاره یناوه که له (پیوانه ی جودانف هاریس بۆ زیره کی، پیوانه ی محمد بیومی خلیل بۆ ناستی کۆمه لایه تی و نابوری و رۆشینیاری)، الضایغ (۲۰۱۰) پیوانه ی زیره کی کۆمه لایه تی وینه کراو بۆ مندالانی باخچه که له ناماده کردنی توئینه وه:

به شیوه ی سئیه م: ریکاریه کهانی توئینه وه که:

۱-۳: کۆمه لگه ی توئینه وه که:

کۆمه لگه ی توئینه وه له مندالانی (۶-۵) سائی واته ناستی دووهم، له باخچه کهانی حکومی و ناحکومی (رۆژه لات و رۆژناوا) له سنوری سه نته ری شاری سلیمانانی بۆ سائی خوئندنی (۲۰۲۰-۲۰۲۱) پیکه اتوو، که ژماره ییانی (۱۷۷۲۰) منداله که (۸۸۷۱) کوپ و (۸۸۴۹) کچ به یی ناماره کهانی به رتۆبه رتیه ی گشتی پهروه ده . که تیدا له نه نجامی راپرسیه که لئاتوییه کۆمه لایه تیبیه کهانی له هه ره سئ بواری (لئاتوییه میژوو، لئاتوییه جوگرافی، لئاتوییه پهروه ده ی نیشیمانی) ناراسته ی سه رجهم مامۆستایان له باخچه کهانی حکومی و ناحکومی (رۆژه لات و رۆژناوا) له سنوری سه نته ری شاری سلیمانانی کرا وه که له خشته ی ژماره (۱) پروون کراوه ته وه .

۲-۳: نمونه ی وه رگرتوه ی توئینه وه که:

نمونه ی توئینه وه که مامۆستایانی باخچه ی مندالانی (حکومی و ناحکومی) له هه ره دوو به رتۆبه رتی پهروه ده ی رۆژه لات و رۆژناوا ده گرتوه که بریتیه له (۱۱۲۷) مامۆستای باخچه ی مندالان له خشته ی ژماره (۲) پون کراوه ته وه، که له کۆی ئه و ژماره ی (۳۶۶) مامۆستامان وه رگرتوه له سه رجهم باخچه کاندان که ده کاته رتیه ی سه دا (۴۷.۳۲%) نمونه ی وه رگرتوه له خشته ی ژماره (۲۰۳.۴۰.۶) سه رجهم داتا کان خراونه ته پرو. نمره ی به ده سه پاتوو له پرسیاره کهانی ناراسته کراو بۆ مامۆستایانی مندالانی باخچه له هه ره سئ بواری لئاتوییه کۆمه لایه تی (میژوو، جوگرافیا، پهروه ده ی نیشیمانی)، که به شیوه یه کی تاییه ت وه رگرتوه: تیا دا (۲۱) مامۆستا له ره گه زی نیر، (۳۴۵) مامۆستا له ره گه زی من.

۳-۳: نامراره کهانی توئینه وه:

به و پئییه ی نامانجه کهانی توئینه وه که بریتیه له دیاریکردنی لئاتوییه کۆمه لایه تیبیه کهانی له هه ره سئ بواری (لئاتوییه کۆمه لایه تیبیه کهانی (میژویی، جوگرافیا، پهروه ده ی نیشیمانی) بۆ مندالانی باخچه ی ته مه ن (۶-۵) ناستی دووهم له باخچه ی مندالاندا له روانگی مامۆستایانی باخچه ی مندالان . و پیشنیارکردنی پرۆگرامیک بۆ گه شه پیدانی لئاتوییه کۆمه لایه تیبیه کهانی لای مندالانی باخچه . نه مه ش ده رخه ری ئه و راستیه ، که توئینه وه ی پیوستی به زیاتره نامراری هه یه ، هه ره بۆیه نامراری توئینه وه که بۆ دوو به ش دابه ش ده کرت:

ئەنجامدار ، توپتەر دەستی کرد بە سەر لە نوێ دارشتنەوهی فۆرمەکه و چاگردن و پیکخستن گۆرانکاری کردن بەو شیوهی پسیپۆران گۆرانکاری چاگسازیان تیدا کرد بوو ، وەک لە پاشکۆی ژمارە (۵) خراوتە روو . هەرودها (۲) بېگە لە بواری (لېئاوویبەکانی پەرودەدی نیشیمانی) لابران ، واتە گشت بېگە لابراوەکان گەیشتە (۲) بېگە .

۳-۱-۳-۳: جیگیری فۆرمی راپرسی: جیگیری واتە نەگۆری و وری پێوهرەکه و بەدەستپێانی هەمان ئەنجامی زۆر نزیك لە هەمان ئەنجامەوه لە کاتی دوبارە پیاوێ کردنەوهی (النېمان، ۲۰۰۴: ۲۲۹). مەبەست لە جیگیری ئەوهیه که دەبێت هاوشیوه بونیکی نزیك هەبێت لە ئەنجامەکاندا کاتیگ نایمرازەکه دوبارە پیاوێ دەکرێتەوه بەسەر هەمان کەسانە لە هەمان بارودۆخدا (سمارون، ۱۹۸۹: ۱۲۰) ، بۆ دۆزینەوه و زانیی پادەدی جیگیری چەند بېگەیک هەیه بەکێک لەوانە دوبارە دابشکردنەوهی فۆرمی راپرسی بەسەر هەمان کەسی وەرگیراوا پاش دوو هەفتە بە شیوهیهکی هەرپەمەکی سادە لە کۆمەڵگە تۆپتێنەوهکه هەلژێردرابوون که ژمارەیان (۲۰) مامۆستایە . توپتەر بۆ پادەدی جیگیری نامرازی پێوهرەکه، دۆزینەوهی پەيوههندی نیوانیان هاوکۆلکە جیگیری (پیرسۆنی) بەکار هێناوه که ئەنجامەکهی پادەدی جیگیری نامرازەکه گەیشتە (۸۵۱.۰) بەم نمرەیه بۆمان دەردهکهوێت که پێوهری تۆپتێنەوهکه جیگیره .

۳-۱-۳-۳: پیاوێکردنی فۆرمی راپرسی: دواي ئەوهی سەرجه م پیکاریبەکان لە نامادە کردنی فۆرمی راپرسیبەکه ، هەر لە پراوهرگرتی سەرەتای داناندی بېگەکان و دلتیا بوون لە راستی و جیگیری روونی بېگەکان لە رووی زانستی وومانەوانیوه بە کۆتا هات ، دەرکەوت که فۆرمی راپرسیبەکه بە شیوهیهکی زانستی داریژراوه دەتوانرێت بۆ دیاریکردنی پێوانە (لېئاوویبە کۆمەڵایەتیبەکانی (مێژوویی، جوگرافیا، پەرودەدی نیشیمانی) بەکاربێت. توپتەر بە مەبەستی بەکارهێنان و پیاوێکردنی نامرازی تۆپتێنەوهکه ئەم هەنگاو و پیکاریبەکانی خواروهی گرتە بەر:

۱- توپتەر هەستا بە دیاریکردنی شوێنی باخچهکانی مندالان و لەگەل وەرگرتی ژمارە بېرێوهری باخچه و سەرپەرشتیاریانی پەرودەدی باخچهکان که لە کۆمەڵگە تۆپتێنەوهکه دا نایان هاتوو .

۲- وەرگرتنی مۆلەتی فەرمی بە نوسراوی فەرمی بۆ سەردانی کردنی باخچهکان و گەیانندی فۆرمی راپرسی بە دەستی مامۆستایانی باخچه .

۳- دواي وەرگرتنی مۆلەتی فەرمی پەيوههندیمان کرد بە سەرپەرشتیاریانی پەرودەدی و بېرێوهری باخچهکان بە مەبەستی گەیانندی فۆرمی راپرسیبەکان لە پێگە دەست و بە شیوهی نۆلاین و پیکخستی کاتی سەردانەکان .

۴- پاش دیاریکردنی کات و پیکخستی کات و کارەکان تانرا فۆرمی راپرسیبەکان بگەیهنریتە مامۆستایانی باخچه کۆمەڵگە تۆپتێنەوهکه .

۵- دانانی فۆرمی راپرسی لە گروپی فایبەری بېرێوهرانی باخچهکانی ناوهندی شاری سلیمانی حکومی و ئەهلی بە شیوهی نۆلاین لە لایەن سەرپەرشتیاریانی پەرودەدی که سەنگ و قورسای زیاتری دەبەخشی بە فەرمی بونی کارەکه مان سەرپەرای نوسراوی فەرمی بۆ ئەم لایەنەش زیاتر پاراستنی مامۆستایان لەبەر چاواگراوه لە نەخۆشی پەتای کۆرۆنا .

۶- دانانی فۆرمی راپرسی لە گروپی فایبەری مامۆستایانی باخچهکانی ناوهندی شاری سلیمانی حکومی و ئەهلی بە شیوهی نۆلاین لە لایەن

۳-۱-۳-۳- فۆرمی راپرسی : بە مەبەستی دیاریکردنی لېئاوویبە کۆمەڵایەتیبەکان لە هەر سێ بواری (لېئاوویبە کۆمەڵایەتیبەکانی (مێژوویی، جوگرافیا، پەرودەدی نیشیمانی) .

۳-۱-۳-۳: دروست کردنی فۆرمی راپهرگرتی سەرەتای : سەرەتا فۆرمی راپهرگرتی سەرەتای کراوه دروستکرا بە مەبەستی دیاریکردنی لېئاوویبە کۆمەڵایەتیبەکان لە هەر سێ بواری (لېئاوویبە کۆمەڵایەتیبەکانی (مێژوویی، جوگرافیا، پەرودەدی نیشیمانی) بۆ مندالانی باخچهی تەمەن (۶-۵) ناستی دوووم و که لەم بېگەیهوه لە لایەن مامۆستایان ، سەرپەرشتیاریانی پەرودەدی باخچهی مندالان ، شارەزایان و پسیپۆران لېئاوویبە کۆمەڵایەتیبەکان دیاریکرا و هەرودها بە سود وەرگرتن لە پەتووکی بربار لێدراوی خویندنی سالی (۲۰۱۹) ، چاپی سیئەم ، حکومەتی هەرێمی کوردستان – وەزارەتی پەرودەدی ناستی دوووم هەرودها بېگە لېئاوویبە کۆمەڵایەتیبەکانی ماتسۆن .

۳-۱-۱-۳-۳: نموونەي راپهرگرتی سەرەتای: رێژی (۴۷.۳۲%) لە کۆمەڵگە تۆپتێنەوهکه (مامۆستایانی باخچهی حکومی و نا حکومی) لە هەر دوو بەرێوهری پەرودەدی رۆژنەلات و رۆژناوا ناوهندی شاری سلیمانی وەرگیراوه ، که ژمارەیان (۳۶۶) مامۆستایە لەوانەش (۲۱) مامۆستا لە رەگەزی نێر و (۳۴۵) لە گەزی مێ بوون لە هەر دوو بەرێوهری پەرودەدی رۆژنەلات و رۆژناوا ناوهندی شاری سلیمانی باخچه حکومیبەکان و نا حکومیبەکان ، (۱۹) مامۆستا لە رەگەزی نێر و (۲۶۵) لە رەگەزی مێ بوون لە هەر دوو بەرێوهری پەرودەدی رۆژنەلات و رۆژناوا ناوهندی شاری سلیمانی باخچه حکومیبەکان ، هەرودها (۲) مامۆستا لە رەگەزی نێر و (۸۰) لە گەزی مێ بوون لە هەر دوو بەرێوهری پەرودەدی رۆژنەلات و رۆژناوا ناوهندی شاری سلیمانی باخچه نا حکومیبەکان .

۳-۱-۱-۳-۳: راستی فۆرمی راپرسی: مەبەستی لە راستی هەر نامرازیک ئەوهیه ، ئەو نامرازه تا چەند توانای پێوانە کردنی ئەو تاییبەتەندییەیان ئەو دياردهیهی هیه ، که لە پێناویدا نامادە کراوه (الروسان، ۱۹۹۹): (۳۱) (الجلبي، ۲۰۰۵). (۸۴:). بۆ دەرخستنی راستی هەر نامرازیک دەبێت نامرازەکه بخریتە بەردەستی پسیپۆر و شارەزایانی بوارەکه و بپاردەران ، بە مەبەستی بپاردان لە سەر بېگەکانی ، توپتەر بە مەبەستی زانستی بوونی فۆرمەکه و دیاریکردنی راستی نامرازەکه و که تا چەند بېگەکانی بە وردی و روونی و رەوانی داریژراون و لە توانایان دا هەیه پێوانە (لېئاوویبە کۆمەڵایەتیبەکانی (مێژوویی، جوگرافیا، پەرودەدی نیشیمانی) بکەن ، بۆ ئەم مەبەستە فۆرمی راپرسیبەکه خرایە بەردەستی ژمارەیهک لە شارەزایان و پسیپۆرانی بواری پیکاری وانهوتنەوه و پەرودەدی و دەروناسی و پێوانە هەلەسەنگاندن که ژمارەیان (۱۳) پسیپۆری خاوهن ئەزموون بوون. توپتەر کۆدەنگی نیوان پسیپۆرەکانی بۆ دیاریکردنی ناستی شیاوی بېگە لېئاوویبەکانی فۆرمی راپرسیبەکه وەرگرتوو ، واتە (۱۱ دەنگ لە ۱۳ دەنگ) ی پسیپۆرەکانی وەک نزمترین ناست بۆ هەلژێردن و پەسەند کردنی هەر بورا و بېگەیکە لە بېگەکانی فۆرمەکهی وەرگرتوو ، که پێزەکهی دەکاتە (۶۸.۴%) ی کۆدەنگی پسیپۆرەکان . پاش پابۆچوون و تیبیی و سەرنج و پێشنیاری پسیپۆران و شارەزایان سەبارەت بە لابردن و گۆرانکاری هەندیک بېگەو و لېئاووی و وشە و بواری و چاگکردنی هەندیک تری لە لایەنی زمانەوانی و پیکخستن و دابەش کردنی لېئاوویبەکان بەسەر بوارەکاندا

۳-۲-۲-۴: ریکستى ناوهرۆكى فېركارى بابەتەکانى پڕۆگرامەكە: شیکردنەوهى پیکهاتەى ناوهرۆكى بابەتەكە بۆ رەگەزە سەرەکیهەکان و بابەت و یەكەکان بۆ ئەم مەبەستە توێژەر گرنگی بە بنەما سەرەکیهەکانى لایەنى لێتووی و زانیاری بابەتە فیرکاریهەکانى پڕۆگرامە فیرکاریهەکانداوه لەم رەگەزانەى خواروه پیک هاتوون له (۱۰) وانهى مێژووی و (۱۰) جوگرافی و (۱۴) پەروردهى نیشتمانى .

۳-۲-۲-۳-۱: یەكەکان: یەكەکانى پڕۆگرامەكە له (۳۴) یەكە پیکهاتووه كه هەر یەكەیهكى گشتى پڕۆگرامەكە له چەندین یەكەى وانهوتنەوهى لاوهكى پیکهاتووه كه له پەيوهستن بە یەكە گشتیهكانهوه .

۳-۲-۲-۳-۲: چەمك و زاراوهكان: دیاریکردنى چەمكى لێتووویه كۆمه‌لایه‌تییه‌كان له‌لای منداڵانى باخچه‌ی منداڵان یارمه‌تی مامۆستا دهدات تا زیاتر كار له‌سەر گه‌شه‌سەندنى لێتووویه كۆمه‌لایه‌تییه‌كان بكات و یارمه‌تی منداڵ دهدات كه لایه‌نى گه‌شه‌ی عه‌قلى پەرهبه‌ستینیت و گه‌یاندنى زانیاریه‌كان به‌ شێوه‌یه‌كى زانستى بێت ، چەمك و زاراوه‌كان به‌ شێوه‌ی جۆرو جۆر بۆ لێتووویه كۆمه‌لایه‌تییه‌كانى (مێژووی، جوگرافیا، پەرورده‌ی نیشتمانى) به‌ پێى جۆرى بابەت و ناوهرۆكى پڕۆگرامەكە دابه‌ش بوون .

۳-۲-۲-۳-۳: راستى بیرۆكه‌كان: بیرۆكه‌كانى پڕۆگرامەكە گرنگی به‌ باس كردنى كۆمه‌لیك راستى لێتووویه كۆمه‌لایه‌تییه‌كانى (مێژووی، جوگرافیا، پەرورده‌ی نیشتمانى) دهدات كه ده‌وله‌مه‌ند به‌ زانیاری جۆرو جۆر گونجاو بۆ ناستى منداڵانى باخچه‌ی منداڵان كه كاریگه‌رى هه‌یه‌ له‌سەر بیركردنەوه‌ی منداڵ .

۳-۲-۲-۳-۴: گشتاندى و به‌ستنه‌وه: به‌ستنه‌وه‌و گه‌یاندنى بابەت و بیرۆكه‌ و زانیاریه‌كان و پەيوه‌ست كردیان به‌یه‌كتریه‌وه گرنگی به‌سەرجه‌م لایه‌نه‌كان باشتربه‌یه‌ك به‌ستنه‌وه‌ی و له‌ پڕۆگرامە فیرکاریه‌كەدا .

۳-۲-۲-۳-۵: چالاكى و راهینان : به‌كارهینانى چەندین چالاكى و راهینانى جۆرو جۆر گونجاو بۆ ناستى منداڵانى باخچه‌ی ته‌مه‌ن (۵-۶) سال ناستى دووهم له‌ بوارى لێتووویه كۆمه‌لایه‌تییه‌كان كه مامۆستا له‌م رینگه‌یه‌وه هه‌ئسه‌نگاندى بۆ منداڵان ده‌كات و له‌ هه‌مان كاتدا منداڵ چێژ له‌ چالاکیه‌كان وهرده‌گریت ئەو چالاكى و راهینان به‌ شێوه‌ی گونجاو به‌سەر وانه و یەكەكان دابه‌ش بوون له‌ پڕۆگرامە فیرکاریه‌كەدا .

۳-۲-۲-۳-۶: وینه‌كان فۆتۆكان: به‌كارهینانى چەندین وینه‌و فۆتۆ هینكاری و خشته به‌ مەبه‌ستى زیاتر روونكردنەوه و تێگه‌یشتنه .

۳-۲-۲-۳-۷: لێتووویه‌كان: به‌ده‌سه‌پینانى لێتووویه‌كان و گه‌شه‌سەندنى لای منداڵانى باخچه له‌ رینگه‌ دیاریکردنى ئامانجه‌كانه‌وه كه له‌ ئەنجامى برگه‌كان كه (۳۴) برگه‌ بوو به‌ده‌سه‌پان و كار له‌سەر گه‌شه‌سەندنیان له‌ پڕۆگرامە فیرکاریه‌كەدا كراوه به‌ رینگه‌ و شێوازی زانستى جۆرو جۆر .

به‌شى چوارهم: خستنه‌پوو و شیکردنەوه‌ی زانیاریه‌كان و راسپاردەو پێشنیاره‌كان:

۱-۴: ئەنجامه‌كان

ئامانجى یه‌كەم: زانینى ناستى لێتووویه كۆمه‌لایه‌تییه‌كان لای منداڵانى باخچه له‌پوانگه‌ی مامۆستایانى باخچه به‌گشتى حكومى و ئەهلیه‌كان:

دواى كۆكردنەوه‌ی داتاكان و به‌كارهینانى به‌رنامه‌ی (SPSS) و ئامپازی نامارى (One Sample T-Test) بۆ به‌راوردكردنى ناوه‌ندى ژمێره‌ی نموونه‌ی توێژینه‌وه‌كە به‌ناوه‌ندى گریمانەى له‌ئەنجامدا دەرکەوت، ناوه‌ندى

به‌تۆه‌به‌رانى باخچه‌كانه‌وه كه سه‌نگ و قورسای زیاترى ده‌به‌خشى به‌ فه‌رمى بونى كاره‌كه‌مان سه‌رپه‌رای نوسراوى فه‌رمى بۆ ئەم لایه‌نه‌ش زیاتر پاراستى مامۆستایان بوو به‌ له‌به‌ر چاو گرتنیان له‌ نه‌خۆشى په‌تای كۆرۆنا .

۵- ماوه‌ی نێوان رینگه‌وتى (۲۰/۵/۲۰) تا وه‌كو رینگه‌وتى (۲۰/۲۱/۶/۳) فه‌رمى راپرسى گه‌یه‌نرایه‌ سه‌رجه‌م باخچه‌كانى كۆمه‌لگه‌ی توێژینه‌وه‌كە به‌ مه‌به‌ستى پركردنەوه‌ی فه‌رمى راپرسى و ده‌ستنیشان كردنى پێوانه‌ی (لێتووویه كۆمه‌لایه‌تییه‌كانى (مێژووی، جوگرافیا، پەرورده‌ی نیشتمانى).

۳-۲-۳-۲: پڕۆگرامى پێشنیاركراوه : بۆ گه‌شه‌پێدانى لێتووویه كۆمه‌لایه‌تییه‌كان له‌ هەر سێ بوارى (لێتووویه كۆمه‌لایه‌تییه‌كانى (مێژووی، جوگرافیا، پەرورده‌ی نیشتمانى) .

۳-۲-۳-۱: رینگاریه‌كانى دانانى پڕۆگرامى خۆئىندى پێشنیاركراوه : به‌و پێیه‌ی ئامانجى دووهمى توێژینه‌وه‌كە دانانى پڕۆگرامى خۆئىندى پێشنیاركراوه بۆ گه‌شه‌پێدانى سێ له‌ لێتووویه كۆمه‌لایه‌تییه‌كانى (مێژووی، جوگرافیا، پەرورده‌ی نیشتمانى) بۆ منداڵانى باخچه‌ی ته‌مه‌ن (۵-۶) ناستى دووهم، توێژەر پڕۆگرامى خۆئىندى پێشنیاركراوه پێشكه‌ش ده‌كات تاوه‌كو بێئینه‌ سه‌رچاوه‌یه‌كى زانستى و گرنگ و پر‌بايه‌خ بۆ گه‌شه‌پێدانى ئەو لایه‌نه‌كانى كه ئاماژه‌ی بۆ كراوه . به‌ سود وهرگرتن له‌ نمونه‌ به‌ناویانگه‌كانى كه پێشتر ئاماده‌كراون له‌ لایه‌ن بسپۆران و توێژه‌رانى ولاتان به‌ تايبه‌تى نموونه‌ی (مۆرىس و رۆس و كه‌مپ) كه به‌ (M R K) ناسراوه نمونه‌كه‌ش پێكدیت له‌ (۹) هه‌نگاو.

۳-۲-۳-۲: هه‌نگاوه‌كان جێبه‌جێكران به‌م شێوه‌ی خواروه‌وه :

۳-۲-۲-۱: ئامانجى پڕۆگرامه‌كە:

۱. گه‌شه‌سەندنى لێتوووی مێژووله‌لای منداڵانى باخچه .
۲. گه‌شه‌سەندنى لێتوووی جوگرافیا له‌لای منداڵانى باخچه .
۳. گه‌شه‌سەندنى لێتوووی پەرورده‌ی نیشتمانى له‌لای منداڵانى باخچه .

۳-۲-۲-۲: چوارچێوه‌ی تیۆرى پڕۆگرامه‌كە: پڕۆگرامى پێشنیاركراوى ئەم توێژینه‌وه‌یه‌ پشت به‌ پڕۆگرامى تیۆرى (كمپ) ده‌به‌ستیت، كه له‌ به‌شى دووهم ئاماژه‌ی پێكراوه، به‌ مه‌به‌ستى پەرەسەندن و گه‌شه‌سەندنى لێتووویه كۆمه‌لایه‌تییه‌كانى (مێژوو، جوگرافیا، پەرورده‌ی نیشتمانى)یه .

۳-۲-۲-۳: پیکهاتەى پڕۆگرامه‌كە:

- ۱- ئامانجه گشتیه‌كان.
- ۲- ئامانجه فیركارى رەفتارى
- ۳- تايبه‌تمه‌ندییه‌كان
- ۴- شیکردنەوه‌ی ناوهرۆك
- ۵- چالاکیه‌كانى فیرکردن (رینگاكانى وانه‌وتنەوه)
- ۶- سه‌رچاوه‌كانى فیربون (هۆكاره‌كانى فیرکردن)
- ۷- خزمه‌تگوزارى یارمه‌تیدەر (ئامپازه‌كانى فیرکردن)
- ۸- دیاریکردنى چالاكى بابەتەكانى پڕۆگرامه‌كە
- ۹- دیاریکردنى شێوازه‌كانى هه‌ئسه‌نگاندى له‌ بابەتەكانى پڕۆگرامه‌كە
- ۱۰- دیزاینكردنى بابەتەكانى پڕۆگرامه‌كە به‌ شێوه‌ی سه‌رتاپى
- ۱۱- دیزاینكردنى بابەتەكانى پڕۆگرامه‌كە به‌ شێوازی كۆتایى

ژمپره بی (82.5) بوو بهرزتره له ناوهندی گریمانہ بی پټوانه که که بریتی
بووله (٦٨) به لادانی پیوه ری (١٠٠٩٧)، ههروه ها نه نجامه کان ده ریانخست
که به های تانی هه ژمارکراو بریتیه له (٢٥٠٣٠٥) له ناستی به لگه داری (٠٠٠٥)
ههروه ک له خشته ی ژماره (١) پروونکراوه ته وه.

خشته‌ی ژماره (۱)

نمونه	ناوهندی ژمپه‌ی	لادانی پیوه‌ی	ناوهندی گرمانه‌ی	به‌های تائی		ناستی به‌لگه‌داری ...۵
				هه‌ژمارکراو	خشته‌ی	
۳۶۶	۸۲.۵	۱۰.۹۷	۶۸	۲۵.۳۰۵	۱.۶۴۵	به‌لگه‌داری

له‌ئەنجامدا جیاوازی به‌لگه‌داری ناماری به‌دیده‌کرت و ناوهندی ژمپه‌ی نمونه‌ی توژینه‌وه‌که به‌رزتره له‌ناوهندی گرمانه‌ی پیوانه‌که ئەمه‌ش به‌و واتایه دیت که لپاتووپیبه کۆمه‌لایه‌تیبه‌کان لای مندالانی باخچه بوونی هه‌یه.

نامانجی دووهم: زانیی ناستی لپاتووپیبه کۆمه‌لایه‌تیبه‌کان لای مندالانی باخچه له‌پوانگه‌ی مامۆستایانی باخچه حکومیه‌کان:

دوای کۆکردنه‌وه‌ی داتاگان و به‌کاره‌ینانی به‌رنامه‌ی (SPSS) و نامپازی ناماری (One Sample T-Test) بو به‌راوردکردنی ناوهندی ژمپه‌ی نمونه‌ی توژینه‌وه‌که به‌ناوهندی گرمانه‌ی له‌ئەنجامدا دهرکه‌وت، ناوهندی ژمپه‌ی (۸۲.۷۳) بو به‌رزتره له‌ناوهندی گرمانه‌ی پیوانه‌که که‌بریتی بووله (۶۸) به‌لادانی پیوه‌ی (۱۰.۵۶). هه‌روه‌ها ئەنجامه‌کان دهریانخست که به‌های تائی هه‌ژمارکراو بریتیه له (۲۳.۵۳) له‌ناستی به‌لگه‌داری (۰.۰۰۵) هه‌روه‌ک له‌خشته‌ی ژماره (۲) پرونکراوته‌وه.

خشته‌ی ژماره (۲)

نمونه	ناوهندی ژمپه‌ی	لادانی پیوه‌ی	ناوهندی گرمانه‌ی	به‌های تائی		ناستی به‌لگه‌داری ...۵
				هه‌ژمارکراو	خشته‌ی	
۲۸۴	۸۲.۷۳	۱۰.۵۶	۶۸	۲۳.۵۳	۱.۶۴۵	به‌لگه‌داری

له‌ئەنجامدا جیاوازی به‌لگه‌داری ناماری به‌دیده‌کرت و ناوهندی ژمپه‌ی نمونه‌ی توژینه‌وه‌که به‌رزتره له‌ناوهندی گرمانه‌ی پیوانه‌که ئەمه‌ش به‌و واتایه دیت که لپاتووپیبه کۆمه‌لایه‌تیبه‌کان لای مندالانی باخچه بوونی هه‌یه له‌پوانگه‌ی مامۆستایانی باخچه حکومیه‌کان.

نامانجی سێیه‌م: زانیی ناستی لپاتووپیبه کۆمه‌لایه‌تیبه‌کان لای مندالانی باخچه له‌پوانگه‌ی مامۆستایانی باخچه ناخکومیه‌کان:

دوای کۆکردنه‌وه‌ی داتاگان و به‌کاره‌ینانی به‌رنامه‌ی (SPSS) و نامپازی ناماری (One Sample T-Test) بو به‌راوردکردنی ناوهندی ژمپه‌ی نمونه‌ی توژینه‌وه‌که به‌ناوهندی گرمانه‌ی له‌ئەنجامدا دهرکه‌وت، ناوهندی ژمپه‌ی (۸۱.۶۸) بو به‌رزتره له‌ناوهندی گرمانه‌ی پیوانه‌که که‌بریتی بووله (۶۸) به‌لادانی پیوه‌ی (۱۲.۲۵). هه‌روه‌ها ئەنجامه‌کان دهریانخست که به‌های تائی هه‌ژمارکراو بریتیه له (۱۰.۱۳۳) له‌ناستی به‌لگه‌داری (۰.۰۰۵) هه‌روه‌ک له‌خشته‌ی ژماره (۳) پرونکراوته‌وه.

خشته‌ی ژماره (۳)

نمونه	ناوهندی ژمپه‌ی	لادانی پیوه‌ی	ناوهندی گرمانه‌ی	به‌های تائی		ناستی به‌لگه‌داری ...۵
				هه‌ژمارکراو	خشته‌ی	
۸۲	۸۱.۶۸	۱۲.۲۵	۶۸	۱۰.۱۳۳	۱.۶۵۷	به‌لگه‌داری

له‌ئەنجامدا جیاوازی به‌لگه‌داری ناماری به‌دیده‌کرت و ناوهندی ژمپه‌ی نمونه‌ی توژینه‌وه‌که به‌رزتره له‌ناوهندی گرمانه‌ی پیوانه‌که ئەمه‌ش به‌و واتایه دیت که لپاتووپیبه کۆمه‌لایه‌تیبه‌کان لای مندالانی باخچه بوونی هه‌یه له‌پوانگه‌ی مامۆستایانی باخچه ئەهلیه‌کان.

نامانجی چواره‌م: زانیی ناستی لپاتووپیبه کۆمه‌لایه‌تیبه‌کان لای مندالانی باخچه له‌پوانگه‌ی مامۆستایانه‌وه به‌پێ گۆپراوی جووری باخچه‌ی (حکومی و ئەهلی):

دوای شیکردنه‌وه‌ی داتاگان به‌به‌کاره‌ینانی نامپازی ناماری (Independent Sample T-Test) له‌ئەنجامدا دهرکه‌وت که ناوهندی ژمپه‌ی لای مندالانی باخچه له‌پوانگه‌ی مامۆستایانی باخچه حکومیه‌کان بریتیه له (۸۲.۷۳) به‌لادانی پیوه‌ی (۱۰.۵۶) به‌لام لای ناوهندی ژمپه‌ی لای مندالانی باخچه له‌پوانگه‌ی مامۆستایانی باخچه ئەهلیه‌کان گه‌یشته (۸۱.۶۸) به‌لادانی پیوه‌ی (۱۲.۲۵) هه‌روه‌ها دهرکه‌وت به‌های تائی هه‌ژمارکراو بریتیه له (۰.۷۷۲) له‌ناستی به‌لگه‌داری (۰.۷۷۲) به‌نمره‌ی نازادی (۳۶۴) هه‌روه‌ک له‌خشته‌ی ژماره (۴) پرونکراوته‌وه. لێرهدا دهرده‌که‌وت به‌پێ گۆپراوی جووری باخچه جیاوازی به‌لگه‌داری ناماری بوونی نیه.

خشته‌ی ژماره (۴)

جۆرى باخچه	ژماره	ناوهندى ژمىره	لادانى پىوهى	نمرى نازاد	بههائى تانى ههژماركراو	بههائى تانى خشته	تاسى بهنگهدارى 0.05
حكومى	284	82.73	10.56	364	0.772	1.96	بهنگهداره
ئههلى	82	81.68	12.25				

له ئه نجامدا دهركهوتوو بهلگهدارى نامارى بوونى نيه له لاي مندالانى باخچه به پى گۆراوى حكومى و ناحكومى نهمهش به واتايه ديت كه لهپاتوووى كۆمهلايهتى لاي مندالانى ههر دوو جۆرى باخچهكه ههيه ، بهراى توپژهر دهگهريتهوه بۆ نهوهى كه ههر دوو جۆرى باخچهكه گرنگى به لهپاتوووى كۆمهلايهتى دهدهن و تا پادهيهك پرۆگرامهكانيان له زۆر پوهه هاوشيوهيه.

نامانجى پىنجهم: زانىنى ناستى لهپاتووويه كۆمهلايهتبيبهكان لاي مندالانى باخچه لهروانگه مامۆستايانهوه بهپى گۆراوى پهروهردى (رۆژهلات و رۆژئاوا):
 دوای شيكردنهوهى داتاكان به بهكارهينانى نامرازى نامارى (Independent Sample T.Test) لهئهنجامدا دهركهوت كهناوهندى ژمىره لاي مندالانى باخچه لهروانگه مامۆستايانى پهروهردى رۆژهلات برىتبيبه له (81.99) بهلادانى پىوهى (10.56) بهلام ناوهندى ژمىره لاي مندالانى باخچه لهروانگه مامۆستايانى پهروهردى رۆژئاوا گهيشته (82.86) بهلادانى پىوهى (10.55) ههروهه دهركهوت بههائى تانى ههژماركراو برىتبيبه له (0.75) لهئاستى بهلگهدارى (0.05) بهنمرى نازادى (364) ههروهك لهخشتهى ژماره (5) روناكراوهتهوه لىزه دا دهردكهوتت بهپى گۆراوى پهروهردى (رۆژهلات و رۆژئاوا) جياوازي بهنگهدارى نامارى بوونى نيه.

خشتهى ژماره (5)

جۆرى باخچه	ژماره	ناوهندى ژمىره	لادانى پىوهى	نمرى نازاد	بههائى تانى ههژماركراو	بههائى تانى خشته	تاسى بهنگهدارى 0.05
رۆژهلات	154	81.99	11.50	364	0.75	1.96	بهنگهداره
رۆژئاوا	212	82.86	10.55				

له ئه نجامدا دهركهوتوو بهلگهدارى نامارى بوونى نيه له لاي مندالانى باخچه به پى گۆراوى پهروهردى رۆژهلات و رۆژئاوا نهمهش به واتايه ديت كه لهپاتوووى كۆمهلايهتى لاي مندالانى ههر دوو جۆرى پهروهردكه ههيه ، بهراى توپژهر دهگهريتهوه بۆ نهوهى كه ههر دوو جۆرى باخچهكه گرنگى به لهپاتوووى كۆمهلايهتى دهدهن و تا پادهيهك پرۆگرامهكانيان وهك يهكه و ژىر سه بهر بهر شتى يهك وهزراوت و پىنمايهدان.

نامانجى شهشم: زانىنى ناستى لهپاتووويه كۆمهلايهتبيبهكان لاي مندالانى باخچه لهروانگه مامۆستايانهوه بهپى گۆراوى پهگهز (نېرو من):
 دوای شيكردنهوهى داتاكان به بهكارهينانى نامرازى نامارى (Independent Sample T.Test) لهئهنجامدا دهركهوت كهناوهندى ژمىره لاي مندالانى باخچه لهروانگه مامۆستايانى پهگهزى نېر برىتبيبه له (81.28) بهلادانى پىوهى (13.79) بهلام لاي ناوهندى ژمىره لاي مندالانى باخچه لهروانگه مامۆستايانى پهگهزى من گهيشته (82.07) بهلادانى پىوهى (10.77) ههروهه دهركهوت بههائى تانى ههژماركراو برىتبيبه له (0.524) لهئاستى بهلگهدارى (0.05) بهنمرى نازادى (364) ههروهك لهخشتهى ژماره (6) روناكراوهتهوه لىزه دا دهردكهوتت بهپى گۆراوى پهگهز (نېرو من) جياوازي بهنگهدارى نامارى بوونى نيه.

خشتهى ژماره (6)

جۆرى باخچه	ژماره	ناوهندى ژمىره	لادانى پىوهى	نمرى نازاد	بههائى تانى ههژماركراو	بههائى تانى خشته	تاسى بهنگهدارى 0.05
نېر	21	81.28	13.79	364	0.524	1.96	بهنگهداره
من	345	82.07	10.77				

له ئه نجامدا دهركهوتوو بهلگهدارى نامارى بوونى نيه له لاي مندالانى باخچه به پى گۆراوى پهگهزى نېر و من نهمهش به واتايه ديت كه لهپاتوووى كۆمهلايهتى لاي مندالانى ههر دوو جۆرى پهگهزهكه ههيه ، بهراى توپژهر دهگهريتهوه بۆ نهوهى كه ههر دوو جۆرى پهگهزهكه گرنگى به لهپاتوووى كۆمهلايهتى دهدهن و تا پادهيهك پرۆگرامهكانيان وهك يهكه و له ژىر سه بهر بهر شتى يهك وهزراوت و پىنمايهدان ههردوو كى لهسهههه مان نامانج كار دهكهن .

2-4: راسپاردهكان

لهژىر رۆشنای ئه نجامهكانى توپژهنهوهكه توپژهر گهيشته ئه م دهردئه نجامانهى خوارهوه :

1- پاسپاردنى سه بهر بهر شتبارانى پهروهردى و لىزهى دانانى پرۆگرامى باخچهكان له باخچهى مندالان بۆ سوود وهگرتن به له پرۆگرامهكه بۆ زياتر ناشنا بوون له دانانى پرۆگرام بۆ باخچهى مندالان .

1- پاسپاردنى بهپوههرايهتى چاپمهنى وهزارهتى پهروهردى بۆ چاپ كردنى پهتوووى ريبهرى مامۆستاو پهتوووى مندالان به مهبهستى ناشنا بوونى زياتر به مامۆستايانى باخچه به لهپاتووويه كۆمهلايهتبيبهكان و شىواز و پىگاكانى باخچهى مندالان .

٣-إسپاردنی خوئندکارانی باخچەى مندالان له کۆلیجی پەروەدەى بنەڕەتی بۆ خوئندنەوهی پڕۆگرامەکە تا زیاتر ناشنا بن بە چۆنیەتی وانهوتنەوهو ئامادەکردنی چالاکیەکان له باخچەى مندالان .

٤-بە بەردەوامی گۆرانگاری له پڕۆگرامی باخچەى مندالاندا بکریت بەهۆی ئەو گۆرانکارییە خێرایانەى کە له ناستی جیهان پوودەدات و کاریگەری هەیه لهسەر مندالان و ڕاگرتی هاوسەنگی و دانەپران له سەردەم.

٥-إسپاردنی وهزراهی پەروەدە بۆ دانانی پڕۆگرامیک بۆ لێهاتووییە کۆمەڵایەتیەکان (مێژوو، جوگرافیا پەروەدەى نیشتمانی) به سود وهرگرتن له پڕۆگرامی ئیستا .

٦-إسپاردنی بەشی باخچەى مندالان بۆ دانانی وانهیهک لێهاتووییە کۆمەڵایەتیەکان (مێژوو، جوگرافیا پەروەدەى نیشتمانی) .

٧-پەچاوکردنی پەسپۆری و دامەزراندنی دەرچووانی بەشی باخچە وەک مامۆستا له باخچەى مندالان کە لەماوهی چوار سائی خوئندنی زانکۆ به وردی ناشنا بوون به وتنهوهی وانه له باخچهکاندا و کردنهوهی خول بۆ مامۆستایانی ناپسپۆر له باخچهى مندالان کە له ئیستادا له باخچهکان دامەزران .

٤-٣: پيشنيازهکان

به گوێرهی ئەنجامهکانی توێژینهوهکە، توێژەر پيشنيازی ئەنجامدانی چەند توێژینهوهیهک دەخه روو :

١-ئەنجامدانی توێژینهوهیهکی هاوشیوهی ئەم توێژینهوهیه لهسەر دانانی پڕۆگرامیک بۆ گەشەپیدانی لێهاتووی وانهوتنەوه بۆ مامۆستایانی ناپسپۆر له باخچهى مندالان .

٢-ئەنجامدانی توێژینهوهیهکی هاوشیوهی لهگەڵ فراوانکردنی نمونەو سنوورەى توێژینهوهکە لهسەر ناستی پارێزگا .

٣-پڕۆگرامیکى پيشنيازکراو بۆ گەشەپيدانی لێهاتووی کۆمەڵایەتی لای مندالانی باخچه له ريگهى چيرۆکهوه.

٤- پڕۆگرامیکى پيشنيازکراو بۆ گەشەپيدانی گەشەى بیرى داهینەرنه لای مندالانی باخچه.

٥- پڕۆگرامیکى پيشنيازکراو بۆ گەشەپيدانی گەشەى زمانهوانی لای مندالانی باخچه.

٦-ئەنجامدانی توێژینهوهی هاوشیوهی هاندانی خوینکارانی خوئندنی بالاً، بۆ ئەنجامدانی توێژینهوه بۆ گەشەپيدانی لایەنهکانی تری مندالی باخچه.

لیستی سەرچاوهکان:

یهکەم/ سەرچاوه کوردیهیەکان:

- ١) عبدالله، سەندس حامد. (٢٠١٤). رەوشی پڕۆسەى پەروەدەى مندالی له باخچهى ساوايانى حکومى و ئەهلى له شارى سلیمانى، چاپی یەکەم، چاپخانهى (؟)، شوێن (؟).
- ٢) قەرەچەتانی، د. کەرىم شەریف. (٢٠١٣). سایکۆلۆژیا و ڕینگاکانى وانهوتنەوه، چاپخانهى پیرەمێرد، سلیمانى.
- ٣) موفقی، نازدار سألح. (٢٠١٠). باخچهى ساوايان پەروەدە کردنی مندالی، چاپی یەکەم، چاپخانهى وهزراهی پەروەدە، سلیمانى .
- ٤) وشیار، هاوار. (٢٠٢٠). چۆن ببینه پەروەردەکارێکی سەرکەوتوو؟، چاپی یەکەم، ناوهندی سارا، سلیمانى.

دووهم/ سەرچاوه عەرەبیهیەکان:

- ٥) الجلی، سوسن شاکره. (٢٠٠٥): اساسيات بناء و المقاييس النفسية و التربوية، الطبعة الأولى، داررسلان للنشر والتوزيع، دمشق.
- ٦) الروسان، فاروق. (١٩٩٩): اساليب القياس و التشخيص في التربية الخاصة، دار الفكر للطباعة، عمان
- ٧) السيد، رحاب فتحى عبدالسلام. (٢٠٠٥). فاعلية برنامج للأنشطة النفسحركية في تنمية بعض المهارات الاجتماعية لأطفال الروضة، الرسالة الماجستير، جامعة زقابق، كلية التربية، مصر.
- ٨) الصالح، ندى بنت جهاد. (٢٠٢٠). أهمية التدريب على مهارات التصميم التعليمي في تعزيز الكفايات التعليمية من وجهة نظر الطالبات المعلمات، الجامعة الأردنية - عمادة البحث العلمي، الأردن.
- ٩) الصوفيه، جوخه محمد سليم. (٢٠١٥). فاعلية برنامج تدريبي في تنمية بعض المهارات الاجتماعية لدى عينة من أطفال ما قبل المدرسة. الرسالة الماجستير، جامعه نزوى، كلية العلوم والاداب.
- ١٠) الصايغ، ياسمين فتحى. (٢٠١٠). فاعلية برنامج قائم على لعب الأدوار في تنمية الذكاء الاجتماعي لطفل الروضة. الرسالة الماجستير، كلية التربية الرياض، القاهرة.
- ١١) القزاز، محفوظ. (١٩٨٩): السلوك الأستكشافي وعلاقته ببعض المتغيرات لدى تلاميذ الصف السادس الابتدائي، في محافظة نينوى، كلية التربية، جامعة بغداد، اطروحه دكتوراه.
- ١٢) النهان، موسى. (٢٠٠٤): اساسيات القياس في العلوم السلوكية، الطبعة الأولى، دار الشروق للنشر والتوزيع، عمان.
- ١٣) باوزير، سلوى أبو بكر. ناديه عبدالعزيز قريان. (٢٠١١). تنمية الفاهيم التاريخية والجغرافية لطفل الروضة، الطبعة الأولى، دار المسيرة للنشر والتوزيع والطاعة، عمان-الأردن.
- ١٤) راشد، عهلى. (٢٠٠١). تنمية قدرات الابتكار لدى الاطفال، بلا (العدد)، دارالفكر العربي، القاهرة.
- ١٥) رضوان، منى جابر محمد. (٢٠١٢). برنامج تدريبي في تنمية بعض المهارات الحياتية وعلاقتها بالكفاءة الاجتماعية لأطفال الروضة، اطروحة الدكتوراه، جامعو بور سعيد، كلية التربية الرياض، مصر.

- ١٦) خضر، أبو منصور حنان. (٢٠١١). الحاسية الإنفعالية وعلاقتها بالمهارات الإجتماعية لدى المعاقين سمعا في محافظات غزة، رسالة ماجستير، كلية التربية، الجامعة الإسلامية، غزة
- ١٧) سرايا، عادل. (٢٠٠٧). التصميم التعليمي والتعليم ذو المعنى، دار وائل للطباعة والنشر والتوزيع، المدن (٤).
- ١٨) سمارة، عزيز واخرون. (١٩٨٩)، مبادئ القياس والتقويم في التربية، دار الفكر للنشر والتوزيع، عمان.
- ١٩) سيد عبد الله، ا.د. معتر. (٢٠٠٠). علم النفس الاجتماعي، دار غريب للطباعة والنشر والتوزيع، القاهرة.
- ٢٠) عبدالله الجاوري، محمد (د.د) محمد سرحان على قاسم (٢٠١٦)، مقدمة في علم المناهج التربوية، الطبعة الأولى، الجمهورية اليمنية صنعاء، اليمن.
- ٢١) عكاشة، أ. د. محمد فتحي وأ. امانى فرحات عبدالمجيد. (٢٠١٢). تنمية المهارات الاجتماعية للأطفال الموهوبين ذوي المشكلات السلوكية المدرسية، المجلد الثالث، العدد (٤)، المجلة العربية لتطوير التفوق، المدن (٤).
- ٢٢) غالب، حنا. (١٩٧٠). مواد وطرائق التعليم، دار الكتاب اللبناني، بيروت.
- ٢٣) محمد، عادل عبدالله. (٢٠٠٣). تعديل السلوك للأطفال المتخلفين عقليا باستخدام جداول للنشاط الصورة (دراسة تطبيقية)، دار الرشاد، القاهرة.
- ٢٤) الناشف، د. هدى الناشف. (٢٠٠١). الأسرة وتربية الطفل، الطبعة الأولى، دار الفكر، دمشق
- ٢٥) والي، د. عبد الهادي. (١٩٨٢). التنمية الاجتماعية مدخل لدراسة المفهومات الساسية، دار المعرفة الجامعية، الأسكندرية.
- سنيهم/ سهرجاوه فارسبييه كان:
- ٢٦) زاده، اكرم محمود. (٢٠١٢). بازی و مهارت های اجتماعی در کودکان پیش دبستانی در حین تعامل با همسالان. نامه‌ی ماستر، زانکوی خوارزمی، کولژی دهر ووناسی و زانسته پوره رده بیه کان، ئیران.

الملخص:

هذا البحث الموسوم بـ (برنامج التعليمي مقترح لتنمية المهارات الاجتماعية لدى اطفال دور رياض الاطفال). ان هذا البحث عبارة عن وضع برنامج المقترح لتنمية المهارات الاجتماعية المتمثلة ب (اتاريخ، الجغرافيا، التربية الوطنية) للأطفال من اعمار (٥-٦) سنوات، المرحلة الثانية استخدم في الروضة حيث ووفقا لطبيعة واسلوب الدراسة استخدم الباحث المنهج الوصفي التحليلي ولتوضيح الاطار النظري للبحث سعى الباحث الي الرجوع الدارسات السابقة المتعلقة بموضوع البحث الحالي، وتمثلت مجتمع الدراسة ب اطفال ذوى (٥-٦) سنوات اي المرحلة الثانية في دور الرياض الاطفال (الحكومية وغير الحكومية) حيث حدد الباحث الدراسة ب(التربية الشرقية، التربية الغربية) في التربية محافظة السليمانية (مركز المحافظة) للسنة الدراسية (٢٠٢١-٢٠٢٢) بعد عن اعد الباحث مقياس المهارات الاجتماعية عند الاطفال أ الروضة من خلال اخذ اراء (٣٦٦) معلمة ومعلم في دور رياض الاطفال و الحكومية واللاحكومية في (٧٤) روضة في مركز المدينة، من خلال استمارة الاستبيانة .

ويهدف البحث الى استفادة خريج اقسام الرياض اطفال و ايضا بعض معلمين من ذوى الاختصاصات الاخرى غير الرياض الاطفال من هذا البرنامج في تنمية مهارات الاطفال في تلك الفئة العمرية، وهذا البحث هو المحاولة متوازعة لاغناء المكتبيات الكوردية غموما و بالخص يتعلق بتربية رياض الاطفال وهي ايضا ذات فائدة كبيرة لآباء وامهات الاطفال لان هذا البرنامج معد وبشكل سهل ويمكن تنفيذ محتوى المواضيع والنشاطات في المنزل و تنفيذ المختصين والباحثين في هذا المجال بالالخص قسم تربية رياض الاطفال والعلوم الاجتماعية وهي ذات فائدة ايضا لوزارة التعليم العالي والبحث العلمى ووزارة التربية والتعليم في حكومة اقليم كوردستان العراق في اعداد ووضع البرنامج و المناهج التعليمية وقدم الباحث في النهاية البحث مجموعة من المقترحات وقف التوصيات و وقف الاستنتاجات الذى توصل اليه البحث .

الكلمات المفتاحية: برنامج التعليمي مقترح، التنمية، المهارات الاجتماعية، اطفال، رياض الاطفال

Abstract:

This research that entitled (**A proposed teaching program for the development of social skills by kindergarten children.**) This study proposes the introduction of a proposed educational program for social skills (history, geography, and national education) for children between the ages of 5 and 6, second-level, in Kindergartens based on nature and subjects of the study, a method described for conducting the study, In terms of presenting the literature of the study and returning to previous studies related to the study, setting the framework for the theory of the research, the research community consists of children (5-6) years old, i.e. the second level, in governmental and non-governmental children's kindergartens (East and West) at the Sulaimaniyah City Center's border for the school year (2021-2022), preparing criteria for social skills for children According to 366 teachers at the Public and Non-Governmental Children's Garden in both genders (male and female) in (74) children's gardens in the central city of Sulaimaniyah. This research will benefit graduate students from the kindergarten department, along with some kindergarten teachers who are not specialists in Kindergarten and who are not graduates of the kindergarten department, this program will help the Kurdish library, particularly the field of children's education and kindergarten, parents can get benefit because the program is designed in a way that many of the content of the subjects and activities are carried out at home. For experts and researchers in this field, particularly for the children's garden and social sciences sector, it will benefit both the Ministries of Higher Education and Science and Education Research of the Kurdistan Regional Government - Iraq to take advantage of the way the program is prepared. It also presented some suggestions and recommendations under the light of the research.

Key Words: Proposed education program, development, social skills, and kindergarten children.

پاشکۆکان:

لیستی ناوی شارەزایان بە پێی ریزبەندی پلەى زانستییان دەربارەى لیژنەى هەڵسەنگاندنى راستى پرۆگرامى توێژنەوهکە

ژ	ناوی پسیپۆران	پسیپۆری	نازناوی زانستی	شوێنى کارکردن
١	د.سابر بکر مستهفا	دەروونزانی پەرودەهێ	پروفسیسۆر	زانکۆی سلیمانی
٢	د.رشدی علی میرزا جاف	دەروونزانی - دەروونزانی کلینیکی	پروفسیسۆر	زانکۆی سلیمانی
٣	د.عەلى عبدالرحمن جمعه	رێگاگانی وانهوتنهوهی زانست	پروفسیسۆر	زانکۆی سلیمانی
٤	د.کەريم شهريف قهههچەتانی	دەروونزانی منداڵ و هەرزەکار	پروفسیسۆر	زانکۆی سلیمانی
٥	د.حامد مستهفا بلباس	رێگاگانی وانهوتنهوه	پروفسیسۆر	زانکۆی سەلاحەدین
٦	د.مه‌ولود حمد نبی	رێگاگانی وانهوتنهوهی کوردی	پروفسیسۆر	زانکۆی دهۆک
٧	د.حه‌سەن فخرالدین	دەروونزانی - پەرودەهێ	پروفسیسۆری یاریدەدەر	زانکۆی سلیمانی
٨	د.عبدالصمد احمد محمد	دەروونزانی پەرودەهێ	پروفسیسۆری یاریدەدەر	زانکۆی سلیمانی
٩	د.سلوی احمد امین	دەروونزانی پەرودەهێ	پروفسیسۆری یاریدەدەر	زانکۆی سەلاحەدین
١٠	د.بان صباح یحی	دەروونزانی پەرودەهێ	پروفسیسۆری یاریدەدەر	زانکۆی سەلاحەدین
١١	د.سینا احمد علی	دەروونزانی پەرودەهێ	پروفسیسۆری یاریدەدەر	زانکۆی سەلاحەدین
١٢	د.کەريم احمد عزيز	رێگاگانی وانهوتنهوه	پروفسیسۆری یاریدەدەر	زانکۆی گەرمیان
١٣	د.زانا عوسمان محمد	رێگاگانی وانهوتنهوهی کۆمه‌لایه‌تی	پروفسیسۆری یاریدەدەر	زانکۆی چەرموو

Nidham Abdal Jabar Hussein

Shalaw Abdulla Ibrahim

A proposed teaching program for the development of social skills by kindergarten children